

1. 29 Januari 1933 was een gedenkwaardige dag voor de katholieken van Zwolle, met name voor de parochianen van de St. Michielskerk. Nooit eerder, zo hield Joseph Maria Drehmanns, de vroegere secretaris van kardinaal Van Rossum, het gehoor in de kerk die avond voor, was een kardinaalshoed in een Nederlandse kerk geplaatst.
2. Maar omdat Zwolle altijd een heel speciale plaats had ingenomen in het hart van de kardinaal, was het zijn diepste wens geweest dat zijn hoed in zijn parochiekerk in Zwolle werd geplaatst. Drehmanns was daarvan overtuigd, omdat hij de kardinaal zo goed had gekend. Het was een heel speciaal geschenk dat Zwolle daarmee kreeg volgens Drehmanns. Een kardinaalshoed was namelijk hét teken bij uitstek van de waardigheid van een kardinaal. De hoed was gemaakt naar de vorm van de oude herdershoeden, waarmee werd gesymboliseerd dat hij aan de zijde van de paus herder was van de wijde katholieke kudde. Ook de kleur had een speciale betekenis. De hoed was rood omdat daarmee werd aangegeven dat een kardinaal het geloof van de kerk moest verdedigen, desnoods met zijn eigen bloed.
3. Het was dus evident dat er niets was dat de waardigheid van de kardinaal meer uitdrukte dat deze hoed, en die werd nu eigendom van Zwolle en zou voortaan in deze kerk te bewonderen zijn als een voorbeeld voor alle katholieke Zwollenaren. Het zou hen opwekken om navolgers te worden van Van Rossum, zoals deze navolger was geweest van Christus, gelijk Paulus en gelijk die andere Zwollenaar Thomas a Kempis. Waarschijnlijk heeft Drehmanns geen moment overwogen dat het wel eens heel anders zou kunnen lopen met de hoed. De St. Michaelskerk, eens de trotse baken van de katholieken in deze overwegend protestantse stad, werd in 1965 gesloopt. Blijkbaar was de pastoor van de nieuwe St. Michielskerk die even verderop werd gebouwd, niet geïnteresseerd in dit kostbaar voorwerp. De hoed verhuisde samen met het dodenmasker, dat eveneens als geschenk aan de kerk was gegeven, naar het Kardinaal van Rossumhuis. Dat huis was in 1954 geopend en was een centrum voor jeugdzorg en gezinswerk. Of hoed en masker inderdaad de muren van de jongerensoos hebben getooid, weet ik niet. Enkele jaren later werd er een fusie voorbereid van de Zwolse jeugdhuisen en het Kard. Van Rossumhuis werd verbouwd. Het masker eindigde in stukken op een berg afval, samen met de hoed. De heer Ronald Bandell, die de supervisie had over het fusieproces, vond de hoed en vond het zonde om hem voor oud vuil te laten liggen. Hij sprak de directeur van het Kard. Van Rossumhuis aan of hij hem mee mocht nemen om hem te bewaren. Dat was goed. Toen de heer Bandell onlangs verhuisde van Dordrecht naar Rotterdam, kwam de hoed weer tevoorschijn. Bandell nam dit voorjaar contact op met het klooster in Wittem, met de vraag of de Redemptoristen geïnteresseerd waren in de hoed. Pater Hafmans schreef terug dat de Redemptoristen zich graag over de hoed wilden ontfermen. Zo kwam de hoed afgelopen zomer naar Wittem, waar we dit symbool opnieuw kunnen bewonderen. Wat het dodenmasker betreft, daar waren gelukkig meer afgietsels van, waarvan er hier een is opgesteld. Voor Drehmanns was het vanzelfsprekend dat de herinnering aan Van Rossum eeuwigheidswaarde had. Zulk een belangrijke kardinaal binnen de wereldkerk, die het van eenvoudige weesjongen tot ‘rode paus’, Prefect van de Propaganda Fide, had gebracht, zou altijd geëerd worden door de Nederlandse katholieken. Maar wanneer we zien hoe het zijn hoed is vergaan, dan kunnen we daarin ook een afspiegeling zien van hoe het Van Rossum na zijn dood is vergaan.

In deze lezing wil ik u een rondleiding geven door de jaren vanaf 1932 aan de hand van de vraag hoe en waarom de herinnering aan Van Rossum levend is gehouden om te eindigen met de vraag waarom het ook nu nog van belang is zijn herinnering levend te houden.

4. Van Rossum stierf op 30 augustus 1932, terwijl hij toevallig in Nederland was. Zo vaak kwam hij niet in Nederland sinds zijn carrière in 1895 in Rome was begonnen, en zeker niet na zijn benoeming tot kardinaal, de eerste Nederlandse kardinaal in drie en een halve eeuw, morgen precies honderd jaar geleden.

5. In 1913 was hij hier om als kardinaal een zegetocht door het land te maken,

6. in 1924 bij gelegenheid van het International Eucharistische Congres en in

7. 1929 bij gelegenheid van zijn 50-jarig priesterjubileum. Tussendoor was hij nog wel eens 'incognito' in het land geweest, maar nu kwam hij in Nederland om na het Eucharistisch congres van 18 tot 21 augustus in Kopenhagen een missiebisshop te wijden in Sparrendaal op 28 augustus, en om wat bij te komen in zijn geliefde Wittem. In plaats van uit te rusten vond hij twee dagen later zijn eeuwige rust in Maastricht, waarna hij op zijn eigenlijke 78^e verjaardag in een begrafenisstoet door de Limburgse hoofdstad werd geleid omringd door een groot aantal hoogwaardigheidsbekleders: minister-president Ruijs de Beerenbrouck als vertegenwoordiger van de regering, Nederlandse bisschoppen, missiebisshoppen, Redemptoristen en vertegenwoordigers van vele orden en congregaties.

8. Er gaan overigens geruchten dat het Rome helemaal niet slecht uit kwam dat Van Rossum in Nederland overleed. Er gaat zelfs een gerucht dat er een telegram namens de paus door de nuntius naar Wittem was gestuurd waarin het ontslag van de kardinaal was aangekondigd. Pius XI zou niet langer gebruik hebben willen maken van de diensten van zijn prefect van de Propaganda Fide door een verschil van inzicht over het te voeren beleid. Omdat het ontslag nu niet meer nodig was, zou het telegram vanuit Wittem simpelweg zijn geretourneerd. Het zal niet gemakkelijk zijn dit verhaal, dat ik van mgr. Muskens heb gehoord, bevestigd of weerlegd te krijgen.

9. Feit is wel dat Rome tussen al die hoogwaardigheidsbekleders maar magertjes was vertegenwoordigd bij de begrafenis van Van Rossum. Het was vakantietijd, dat wel, maar toch. De dienst werd geleid door de Nederlandse aartsbisshop J.H.G. Jansen. Kardinaal van Roey, aartsbisshop van Mechelen, was de hoogste kerkelijke vertegenwoordiger. Ook de persoonlijke keuze van Drehmanns om Van Rossums hoed aan Zwolle te schenken in plaats van aan de titelkerk Santa Croce de Gerusalemme zou kunnen duiden op een minder warme relatie met Rome aan het eind van het leven van de kardinaal. Maar hier kan net zo goed de minder warme relatie van Drehmanns met Rome een doorslaggevende factor zijn geweest. De voormalige secretaris was immers om nog steeds niet geheel opgehelderde redenen in 1930 door Pius XI persoonlijk de deur gewezen en moest Rome stante pede verlaten.

10. Direct na zijn overlijden was de aandacht voor Van Rossum uiteraard het grootste. Er verschenen talloze in memoriams in de binnen- en buitenlandse pers en in vele tijdschriften. Er werden direct plannen gemaakt voor een monument in Wittem, waarvoor Drehmanns al in oktober 1932 prof. Hoogveld van de Nijmeegse Universiteit benaderde. In januari 1933 was er een herdenkingsconcert in Amsterdam en in dezelfde maand, we zagen het al, werd de kardinaalshoed in Zwolle geplaatst.

11. Bij die gelegenheid gaf Zwolle een gedenkboek uit.

12. In september 1933 werd door de Redemptoristen in Wittem een kardinaal Van Rossummuseum ingericht dat werd geopend door aartsbisshop Jansen.

13. In maart 1933 was de voormalige Veemarkt in Den Bosch omgedoopt in het KardinaalvanRossumplein. Het initiatief daarvoor lag gedeeltelijk bij de

Redemptoristen ter plaatse en gedeeltelijk bij burgemeester Van Lanschot. Het noviciaat grensde min of meer aan het plein en Van Rossum had er ongeveer een half jaar als novice doorgebracht. Mogelijk speelde de warme relatie die altijd tussen bisschop Diepen van Den Bosch en de kardinaal had bestaan ook een rol. Als er al een plein was, waarom dan niet ook een standbeeld, aldus de gemeenteraad?

Er lagen al plannen voor een standbeeld van een andere historische figuur, maar het leek nu veel passender om de grote Nederlandse kardinaal te eren.

14. Bovendien zou op 24 juni 1934 de 6^e Nederlandse katholiekendag in Den Bosch plaatsvinden, wat een passende gelegenheid was om op die manier het belang van de roomse kerk te onderstrepen. Het beeld werd onthuld door de apostolisch nuntius Lorenzo Schioppa.

15. De eerste versie rechts op de dia toont ons opmerkelijk genoeg een kardinaal die recht omhoog de wereld in kijkt, maar om een of andere reden heeft beeldhouwer Falise deze versie – wellicht niet nederig genoeg - aangepast.

16. In 1935 verscheen een biografische studie van Van Rossum van de hand van Joseph M. Drehmanns. ‘Een korte levensschets’ is een gekleurde biografie met een sterk hagiografisch karakter. Twee aspecten springen eruit. In de eerste plaats Drehmanns’ eigen gerichtheid op het geestelijk leven, het streven naar een volmaakt gebedsleven en het bereiken van het stadium van de ‘ingestorte beschouwing’ zoals hij dat zelf betitelt. Volgens hem heeft Van Rossum zulk een nauwe band met God in zijn leven en zijn gebedsleven kunnen bereiken. In de tweede plaats klinken Drehmanns’ eigen frustraties t.o.v. de Romeinse curie er in door, en dat geeft soms verrassende doorkijkjes. Zo suggereert Drehmanns dat er veel jaloezie bestond onder de andere kardinalen toen Van Rossum in 1912 als jongste kardinaal werd afgevaardigd naar het Eucharistisch congres in Wenen, en dat zijn benoeming tot Groot Penitencier in 1915 eigenlijk niet meer was dan een doekje voor het bloeden, omdat Pius X eerder intern was gedwarsboomd om Van Rossum op de post benoemd te krijgen van Prefect van de Congregatie van de Religieuzen.

17. Op 22 mei 1939 werd opnieuw een standbeeld onthuld, nu het monument in Wittem van de Vaticaanse beeldhouwer Enrico Quattrini. Zoals gezegd was het een initiatief van Drehmanns uit 1932, dat nu dan eindelijk - met de nodige problemen, die deels aan dezelfde Drehmanns waren te wijten – tot het gewenste resultaat had geleid. Het comité bestond uit J. Hoogveld, mgr. Th. Verhoeven, de onderwijzman, pater Jos. Drehmanns, mgr. Bernard Eras en graaf Willem Dreesmann. De opvolger van Van Rossum aan de Propaganda Fide, kardinaal Pietro Fumasoni Biondi, die als secretaris van de Propaganda Fide met Van Rossum had gewerkt in de jaren 1921-1923, kwam er speciaal voor naar Wittem. Fumasoni-Biondi sprak van zijn diepe verering voor zijn “grooten en onvergetelijken voorganger”. Hij sprak zijn dankbaarheid uit “voor alle katholieken van Nederland. Holland staat bovenaan in zijn steun aan de missie, het is andere landen tot voorbeeld.” “Moge dit monument (...) de katholieken van Neerland inspireren tot apostolaat, in trouwe afhankelijkheid aan Paus Pius XII”, enkele maanden daarvoor gekozen als opvolger van Pius XI

Vijftien jaar later, in 1954, was er een nieuw hoogtepunt: de nationale herdenking van het eeuwfeest van Van Rossums geboorte in zijn geboorteplaats Zwolle.

18. Het initiatief daarvoor, zo blijkt uit het archief van de Pauselijke Missiewerken, lag niet in Nederland, maar in Rome. De algemeen secretaris van het toenmalige St. Petrus Liefdewerk, A. Signora, kaartte eind 1953 de komende gedenkdag aan bij H.J.J. van Hussen, nationaal directeur van de Pauselijke Missiegenootschappen en de Priestermissiebond. Volgens Signora werd Van Rossum in Rome nog steeds geëerd

als een van de grootste kardinalen der Propaganda Fide. De herdenking van deze datum ging daarom ook de Nederlandse missie-actie aan. Ook de Redemptoristen hadden plannen om de dag te herdenken, want zij hadden pater Van der Heijden naar Rome gestuurd om gegevens te verzamelen voor een boek. Dat boek zou er trouwens niet komen. Vanaf het begin was voor de missieactie in Rome en in Nederland duidelijk wat de inzet van de herdenking moest zijn: het opnieuw enthousiasmeren van de Nederlandse katholieken voor de missie. Van Hussen polste de aartsbisschop-coadjutor Bernard Alfrink en deze zag er wel iets in, maar benadrukte dat men dan wel alles uit de kast moest halen om voor het Vaticaan goed voor de dag te komen. De nationale herdenking werd in stappen uitgevoerd.

19. Het blad van de Priestermissiebond *Missie-actie* wijdde er allereerst twee nummers aan. Het eerste nummer verscheen in het voorjaar van 1954 met artikelen van Celso Costantini, Apostolisch delegaat ten tijde van Van Rossum, en de kopstukken van de Pauselijke Missiewerken in Rome en in Nederland, en opnieuw Joseph M. Drehmanns.

20. In juli verscheen een speciaal nummer van SPL over de kardinaal der inheemse priesters. Voor de organisatie van de nationale herdenking werden kosten noch moeiten gespaard. Dat is trouwens niet helemaal waar: Van Hussen schreef op 4 jan. 1954 dat verschillende leden van het bestuur van de Pauselijke Missiegenootschappen “niet ten onrechte opzagen ... tegen de invitatie van een der Kardinalen der H. Congregatie der Propaganda Fide, omreden het niet gewenst moet worden genoemd een belangrijk bedrag uit de contributiegelden, voor de missie geschonken, uit te trekken voor de hoge kosten, welke de invitatie van een kardinaal met zich meebrengt.”

21. Besloten werd, op suggestie van internuntius Paolo Giobbe, aan de Propaganda Fide te vragen of Giobbe, gedurende 7 jaar rector van het Collegio Urbano en de eerste Nationaal directeur van Italië, de honneurs mocht waarnemen omdat Fumasoni-Biondi en Costantini te oud waren voor zulk een reis. Zo geschiedde. De kardinalen werden wel uitgenodigd voor het ere-comité en het “Romeins element” werd verder versterkt door Jan Olav Smit uit te nodigen als spreker. Hij was de eerste Nat. Dir. Van het Sint Petrus Liefdewerk.

22. Aan 39 redacties van de katholieke pers werd vooraf de feestuitgaven van SPL en Voortplanting gestuurd ‘De kardinaal der Missies’, met een begeleidend schrijven van Van Hussen waarin hij vraagt Van Rossum niet enkel uit piëteit en respect te belichten, maar ook de jongere generatie te laten kennis maken met “deze grote figuur, die ondanks lichamelijke zwakte met een echt Nederlands doorzettingsvermogen en een volledige opofferende bovennatuurlijke gezindheid voor Gods Kerk zoveel heeft tot stand gebracht.” (d.d. 20-8-1954)

De herdenking zelf werd over twee dagen verdeeld. Iedereen die ook maar iets betekende in de Nederlandse katholieke kerk en vooral in het missiewerk, werd uitgenodigd: bisschoppen, ministers (Luns en Cals ‘konden niet’, Beel was er wel) alle provinciale oversten van pater-, broeder- en zustercongregaties en hun missieprocuratoren, katholieke organisaties, priesters van het dekenaat Zwolle, missieclubs, zelatricen, 200 missionarissen die op verlof waren in Nederland, 150 nieuw benoemde missionarissen, de oversten van de huizen van de Redemptoristen en tientallen familieleden van de kardinaal.

23. Een week voor de herdenking werd een uitgebreide tentoonstelling ingericht in de Bitterstraat in Zwolle, vlakbij de plaats van het oude weeshuis onder leiding van de Redemptorist pater Saut, conservator van het Kardinaal van Rossummuseum. De

tentoonstelling zou openblijven tot en met 5 september en in die tijd werd het bezocht door 1888 mensen: kinderen betaalden een dubbeltje, volwassenen een kwartje.

24. Op zaterdagmiddag 4 september onthulde de burgemeester van Zwolle, jhr. Mr. G.A. Strick van Linschoten, een speciale gedenksteen geplaatst in het 'Kard. van Rossumhuis', dat zich ongeveer op de plek van het oude weeshuis bevond. Men koos deze plaats omdat het geboortehuis, de doopkapel het Steegje en het tweede huis waar Willem van Rossum woonde op de Diezerpoorterplas er niet meer waren.

25. Op 5 september was er 's ochtends een hoogmis in de St. Michielskerk, die tot de nok toe was gevuld, met Giobbe als hoofdcelebrant.

26. Diezelfde middag was er een plechtige herdenkingsbijeenkomst in de Schouwburg Odeon in Zwolle, die werd geopend door mgr. Bernard Alfrink, als voorzitter van de Priestermissiebond in Nederland. Hij memoreerde dat kardinaal van Rossum 'te Rome een figuur van mondiale betekenis is geworden door zijn vaderlandse eigenschappen van wilskracht en doorzettingsvermogen'. – Wat hij overigens niet zei, en wat hem wel was ingefluisterd door Van Hussen, was en ik citeer "De tijd is nog niet rijp om een uitvoerige wetenschappelijke levensbeschrijving van deze missie kardinaal samen te stellen, maar wel zou kath. Nederland gediend zijn met een modern geschreven boek hetwelk ons deze Zwollenaar doet kennen als een man van Gods uitverkiezing, van Gods voorzienigheid die na de Eerste Wereldoorlog in zeer moeilijke wereldomstandigheden een strategie heeft opgebouwd om de heidenwereld voor Christus te winnen." (Van Hussen aan Alfrink, 21.8.1954). Vervolgens las Alfrink de zegenwens voor van paus Pius XII die de hoop uitsprak dat uit deze viering veel goeds zou voortvloeien voor de Nederlandse katholieken, "vooral wat betreft het bevorderen en versterken van die missiegeest, die dit volk tot grote eer strekt".

27. Hierna werd een feestrede uitgesproken door mgr. Dr. Jan Olav Smit onder de titel 'Kardinaal van Rossum, een groot mens en wijs bestuurder'. Ook al was Van Rossum gestorven, hij sprak nog steeds tot ons door zijn vele goede daden én door zijn hoed, aldus Jan Olav Smit. "Als Nederlanders gloriëren wij in U, want Gij zijt één van de weinige Nederlanders, wier naam in de wereldgeschiedenis blijvend zal worden vermeld... omdat gij als Kardinaal-Prefect van de Propaganda ingegrepen hebt in de gang van de wereld."

Na de feestelijkheden verscheen *Missie-actie* met een uitgebreide terugblik op de nationale herdenking die volgens velen zeer was geslaagd.

Hierna werd het heel stil rond kardinaal Van Rossum. Dat is misschien ook niet zo vreemd wanneer we de ontwikkeling van de katholieke kerk in Nederland (en ook daarbuiten) volgen. Wat veel van de hier geschetste herdenkingsmomenten gemeen hebben, is dat ze niet tot doel hadden een verantwoord historisch beeld te schetsen maar dat ze als een voorbeeld moesten dienen. Ze moesten de Nederlandse katholieken aanzetten tot navolging van Van Rossum: navolging in vroomheid, navolging in de afhankelijkheid aan de paus, en vooral navolging in het missiewerk. Om dat te bewerkstelligen werden standbeelden opgericht, artikelen en biografische schetsen geschreven en een nationale herdenking georganiseerd. Toen die navolging in Nederland vanaf halverwege de jaren vijftig niet langer een vanzelfsprekend streven was, verdween de behoefte om Van Rossum aan de Nederlandse katholieken voor te houden. Integendeel zelfs: alles wat van Rome kwam - en Van Rossum was immers een doorgewinterde curiekardinaal - werd in toenemende mate met argwaan bekeken.

28. Maar betekent dat dan dat het niet meer de moeite waard is om de herinnering aan Van Rossum levend te houden wanneer die voorbeeldfunctie verloren is gegaan? Dat denk ik niet. Er is geen aanleiding om een grootse nationale herdenking te houden bij

gelegenheid van dit eeuwfeest van de kardinaalscreatie. Maar er is wel aanleiding om ons, nu er een zekere afstand in de tijd is ontstaan, vanuit het kerkhistorische perspectief de vraag te stellen hoe de carrière van Van Rossum zich nu eigenlijk precies heeft ontwikkeld, hoe die kardinaalscreatie tot stand is gekomen en wat het betekende in het leven van Van Rossum. De tijd is nu, 67 jaar na de nationale herdenking uit 1954, denk ik wel rijp voor een wetenschappelijke biografische studie.

Een biografie heeft de eigenschap de unieke microgeschiedenis van een individu te relateren aan grotere historische processen. Hierdoor worden deze processen meer toegankelijk en meer begrijpelijk. Daarmee overstijgt een biografie het belang van de geschiedenis van de betreffende persoon zelf. Van Rossum kunnen we relateren aan de geschiedenis van de Nederlandse katholieke kerk, aan de geschiedenis van orden en congregaties, meer specifiek die van de Redemptoristen en aan de geschiedenis van de Curie. Door dat te doen worden deze processen meer inzichtelijk gemaakt en bovendien worden ze in de persoon van Willem Marinus van Rossum ook aan elkaar gerelateerd. De levensgeschiedenis van Van Rossum geeft ons de gelegenheid om die drie componenten van curiekardinaal, Nederlander en redemptorist op elkaar te zien inwerken en om na te vorsen hoe deze combinatie haar sporen heeft nagelaten in de geschiedenis van de katholieke kerk in de eerste drie decennia van de twintigste eeuw. Dat was een bewogen tijd voor de kerk en Van Rossum zat mee aan het stuur. Zo nam hij actief deel aan de strijd tegen het modernisme en werkte hij mee aan de totstandkoming van de *Codex Iuris Canonici* van 1917. In de veranderde wereld van na de Eerste Wereldoorlog was hij als prefect van de Propaganda Fide verantwoordelijk voor de ontwikkelingen in de kerk in Azië, Afrika en delen van Europa en Amerika, waarbij hij de kerk tactisch moest zien te laveren tussen allerlei koloniale belangen.

Dit maakt Van Rossum tot een buitengewoon fascinerende man vanuit historisch perspectief. Dat er niet eerder een biografische studie aan zijn leven is gewijd, verwondert mij, maar het zal gedeeltelijk te maken hebben met de taalbarrière, gedeeltelijk met het vooral praktische gegeven dat nu pas, sinds enkele jaren, de archieven van de Romeinse curie over zijn hele levensperiode toegankelijk zijn, en eventueel met een mogelijk verschil van inzicht tussen hem en Pius XI, waar ik eerder aan refereerde en waardoor zijn roem in Rome plotseling zou kunnen zijn geëindigd. Wat zeker ook meespeelt is de wederzijdse onwennigheid tussen Nederland en de Curie en tussen de Redemptoristen en de Curie.

Die onwennigheid lijkt ook in Van Rossum zelf aanwezig. Feit is dat hij voor zijn collega-kardinalen een vreemdeling bleef: “E un Olandese”, Hij komt uit Holland, was volgens Jan Olav Smit een vaak gehoorde reactie van de Italianen op de gedisciplineerde, afstandelijke en hard-werkende kardinaal – trekken die nogal calvinistisch en on-Romeins overkomen. Een van de eerste dingen die me opviel in het archief van de Propaganda Fide in Rome, was dat Van Rossum vanaf het moment van zijn intrede er een echt ‘bureau’ van maakte, met vaste werktijden, duidelijke salarissen, en de eis dat de ambtenaren verlof moesten vragen bij afwezigheid. Dit lijken me niet de geëigende middelen om je populair te maken bij de Italianen. Toch hield hij het er veertien jaar vol als prefect van de Propaganda Fide, zoals hij daarvoor al 22 jaar zijn weg met succes in de Romeinse curie had kunnen vinden. Hij werkte er onder liefst vier pausen: Leo XIII, Pius X, Benedictus XV en Pius XI.

Niet alleen was hij er een vreemdeling omdat hij de enige Nederlander was in deze kringen, maar ook als religieus en enige Redemptorist, tussen een hoofdzakelijk seculiere geestelijkheid. Er waren ook wel enkele andere religieuzen te vinden, jezuïet, dominicaan, karmeliet, franciscaan, maar redemptoristen, die zich doorgaans vooral bezighielden met volksmissies onder de gewone gelovigen, waren er maar zeldzaam.

Ook al was hij een curiekardinaal, hij bleef zich altijd sterk verbonden voelen met zijn land van geboorte en met de congregatie van de Redemptoristen. Wittem had daarbij een speciale plaats in zijn hart. Het is dan ook een bewuste keuze van de redactie geweest om het eerste

exemplaar van *Life with a Mission* hier in Wittem aan te bieden aan pater Henk Erinkveld, als vertegenwoordiger van de Nederlandse Redemptoristen.

30. *Life with a Mission* geeft ons een eerste inkijk in de huidige internationale wetenschappelijke inzichten rond Van Rossum. Een interessante conclusie komt van Otto Weiss en die wil ik u graag meegeven bij het lezen van de bijdragen: U hoeft het niet altijd eens te zijn met de koers die Van Rossum heeft gevaren en met de maatregelen die hij heeft genomen, maar u mag er vanuit gaan dat hij, vanuit de positie waarin hij zat, de tijd waarin hij leefde en de missie die daar volgens hem bij hoorde, handelde vanuit een integere en oprechte wens om het geloof en de kerk zo goed mogelijk te beschermen tegen alle echte en vermeende gevaren van de moderne wereld. In die zin kunnen we de woorden van Drehmanns beamen: Willem van Rossum droeg de kardinaalshoed die Pius X een eeuw geleden op 27 november 1911 op zijn hoofd drukte met ere.